

Zgodnja DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica ishaja vsak petek na celi poli, in velja po pošti za celo leto 4 gld. 60 kr., za pol leta 2 gld. 40 kr., za četriletno 1 gld. 30 kr.
V tiskarnici sprejemana na leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrlet 1 gold.; ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXVI.

V Ljubljani 30. vel. travna 1873.

List 22.

● potrebi nadaljevalnega izobraževanja pri duhovnikih.

(Semeniški govor. *)

„Labia sacerdotis custodient scientiam“,¹⁾ Tako je pred več kot 2000 let Gospod govoril po svojem pre-roku Malahiju. Zares važne in imenitne besede, besede globokega zapopadka za vsacega, katerega zadevajo, besede toraj, ki zaslužijo, da bi se tudi spolnovali. Ni me volja pretresovati in preiskovati tukaj, ali se sacerdotes tudi ravna po tem Božjem povelju, kajti v to nisem niti poklican, niti je potrebno, ker je večidel vsak iz-med nas že marsikaj sam videl, slišal ali skusil v tem oziru; moj nalog naj bo le dokazovati, da duhovnu je dolžnost izobraževati se tudi po dokončanem semeniškem učenju. Sicer je tudi ta dolžnost tako jasna in očitna, da bi se brez pomislika smel oprostiti vsacega dokazovanja, vendar nam primerno prevdaranje ne bo brez koristi, ker bomo prej ali slej vsi zapustili to hišo, ter se podali v Gospodov vinograd, in ker se po večkratnem premišljevanju dolžnosti bolj spoznavajo in globokeje v spomin vtisnejo vsled prislovice: „Saepius repetita magis illucescunt“.

I. Je li treba duhovnu izobraževanja tudi še po doveršenem bogoslovju? -- Čudno vprašanje to! — Kaj pa je duhoven? On je učenik, zdravnik in sodnik. — Kot učenik mora, bodi-si v cerkvi, bodi si v šoli ali pri drugih priložnostih svojim vernim oznanovati besedo Božjo in jim jo natanko in umevno razlagati, on jih mora soznani s skrivnostmi kerščanstva, pojasnovati jim moč in rabo sv. zakramentov — z eno besedo, on jih mora voditi k pravemu spoznanju Boga in njihovega namena. — Kot zdravnik je dolžan natanko preiskovati dušne bolezni, skerbno odstranjevati vse zapreke, ki ovirajo njih ozdravljanje, ter nasvetovati ali velevati tudi primernih zdravil. — Kot sodnik pa mora duhoven pregreške svojih podložnih zoper voljo Božjo natanko presojevati, njih napredek v dobrem ali slabem dobro prevdaranjati, vse, tudi še naj bolj zapletene prigodke prav razvozljavati, da končno svojo tu pred Bogom veljavno sodbo izreče in to čestokrat hitro, ne da bi mu bilo pripuščeno posvetovati se s knjigo ali tovarišem.

Sedaj pa vprašam: kaj bo počel v tako odgovornih slučajih nevedni? Ali se ni bati, da bi se spolnile

evangeljske besede: coecus si coeco ducatum praestet, ambo in foveam cadunt“²⁾ Če je pa temu tako, ali ni sveta dolžnost vsacemu duhovnu, na vso moč prizadevati si za potrebno spretnost in vednost, če tudi je že zunaj semenišča? Naj se nobeden ne izgovarja s tem, da se je učil že v semenišču! Zakaj po 4letnem semeniškem učenju pridobljena vednost v marsikakem oziru ne zadostuje. Kdor se količkaj peča z bogoslovskimi rečmi, mora priznavati, da je bogoslovska vednost tako bogata, da v kratkem, semenškemu učenju odločenem času ni mogoče vsestransko je obdelovati in obdelati. Bogoslovcem se v semenišču, tako rekoč, le pot kaže skoz prostorno polje bogoslovskih ved, po kateri poti naj potem hodijo, daje se jim le nekako vodilo, vsled katerega bodo pozneje pri lastni vaji vedili, česa se deržati in česa se ogibati.

Vprašanje je pa tudi, kako se je vsakteri učil v semenišču? Ali mu morebiti ne očita vest, da se je tega ali unega predmeta malo ali vsaj premalo učil? In ko bi se bil tudi prav dobro navadil vsake reči, kdo mu je podal gotovost, da ni česa pozabil in morebiti ravno kaj važnega? — To tedaj, da se je duhoven učil že v semenišču, ga nikdar ne odveže od dolžnosti, tudi pozneje še pečati se z vrednostmi in sicer tim bolj, čim manj se more v svojih opravilih izgovarjati z nezadolženo nevednostjo (ignor. inculp.). „Si in laicis vix tolerabilis videtur incititia“, pravi sv. Leon, „quanto magis in iis, qui praesunt, nec excusatione digna est, nec venia.“³⁾ Ali s čim hoče duhoven opravičevati svojo nevednost? Morebiti s tem, da ni imel prilike se učiti, ali da mu je Bog dal premalo zm-znosti, ali celo s tem, da je že pozabil, kar je znal? Nikakor ne! Zakaj ravno zato, da bi si bil pridobil potrebnih véd, je bil 4 leta v semenišču, zato so mu vedno priporočevali predniki pridno učenje, zato mu je dal Bog potrebnih zm-znosti, da je mogel doveršiti bogoslovje in le z ozirom na pridobljeno vednost je smel sprejeti sv. blagoslove. Če je pa pozneje pozabil kaj potrebnega, kar pri slabosti človeškega spomina ni nič čudnega, je njegova perva in najsvetejša dolžnost, temu v okom priti; a to se zgoditi zamore le s pridnim in nepreterganim učenjem.

II. Vedno pečanje posebno z bogoslovskimi vednostmi je duhovnu potrebno tudi zaradi tega, ker mu veliko pripomore k vspešnemu delovanju med ljudstvom. Ako hoče duhoven, da njegov trud v Gospodovega vinogradu ne bo brez sadu, morajo 1. ljudje imeti znanje do njega, 2. pa jim mora on sam lep izgled dati k pobožnemu življenju.

*) Iz tega in enacih govorov prav lahko bedasti sovražniki posnemajo, kakošno je tisto „fanatiziranje“, s katerim oni bogoslovce pitajo.

Vr.

¹⁾ Mal. II, 7.

²⁾ Matth. XV, 14.

³⁾ S. Leo. Epist. 22. ad cler. et pleb. Const. urbis (c. 3. D. 38.)

Kar se zaupanja ljudi tiče, je eden imenitnih pripomočkov si to pridobiti, gotovo ta, da vedno skerbi za lastno izobraževanje. Če namreč samega sebe izobrazuje, kar se brez pridnega učenja in marljivega branja pravnih spisov zgoditi ne more, in tedaj ljudje zapazijo, da njih duhoven pastir ves čas, ki mu ostaja od molitve in drugih potrebnih opravil, obrača le na branje in samouk, ali si ne bode pridobil serc vseh on, ki vedó, da se ravno zavoljo njih toliko trudi, da ravno na njih srečo in blagovitost misli noč in dan? Ali je mogoče drugače, kakor da se mu popolnem izročujejo in mogočno zaupanje v njega stavijo?! Koliko si pa on s tem polajša svoje delovanje? K njemu vse hiti v dušnih in telesnih stiskah; njega za svet poprašujejo v raznih potrebah; njega tudi radi vbogajo; kar on reče, se gotovo stori; le njega poslušajo; le njegova beseda velja; on jim je oče, on jim je vse! — Nasproti bi pa duhovna, kateri bi v svoji nevednosti ne vedil prav svetovati, malo cenili in njegova beseda bi le malo zalegla i. t. d.

Pa tudi pobožnost, ki se še nar manj pri duhovnu smé pogrešati, podpira vedna skerb za razširjanje potrebnih véd. Ni sicer vsak, kateri pridno tiči v knjigah, tudi zato že pobožen, a vendar uči skušnja, da duhovni, ki se pridno pečajo z vednostmi, posebno bogoslovskimi, ne zajdejo lahko na pregrešne in spotikljive pota. Vzroki so očitni! S tem, da se človek pridno izobrazuje, se ogiblje lenobe, ki je „začetek vsih progréh“ in v kateri se hudobni duh človeka najraje loti in ga najlaglje zapelje. Čim več se pa tudi uči človek, tim bolj spozná, koliko mu še primanjkuje do popolnosti, in s tem spoznanjem se vadi ravno v ponižnosti, ki je podlaga vsemu keršanskemu življenju. „Ama scripturas“, pravi po pravici sv. Hieronim, „et vitia carnis non amabis“.¹⁾ V resnici, ni mogoče, da bi ljubezen do vednosti, valed ktere se duh. pridno prizadeva za pravo svojemu stanu primerno in potrebno učenost, ne bi tudi vzbujevala in vzdrževala v njem ljubavi do samote, „šole Bogu prijetnega življenja“, do kreposti, do Boga samega. Z ozirom na vse to je pač smel terditi slavni Dubois: „Učenje in učenost ste mera duhovnovne čednosti in ob enem pripomorete k njegovemu in njegovih bratov izveličanju“²⁾, Blagor tedaj duhovnu, ki nikdar ne zanemari vednosti! (Konec nasl.)

Kaj je tolerancija, terpnost, in če je dopustljiva.

(Dalje.)

Cerkev je pa tudi ravni pot k zveličanju in zunaj nje ni zveličanja. „Extra Ecclesiam nulla salus“. Kolikrat pokliče Bog koga neposrednje po posebnem potu, in ga pošlje k Cerkvi, da od nje prejme pečat poklica. „Surge et ingredere civitatem et ibi dicetur tibi, quid te oporteat facere“. — Vstani in pojdi v mesto, in tam ti bode povedano, kaj ti je storiti“, djal je Kristus Savlu in ga je tedaj poslal k Ananiju. (Act. 9. 7.) Kdor se loči od Cerkve, je zunaj nje, se loči od Kristusa in nima deleža pri njegovem duhu. Cerkev je le ena, zunaj sebe pozná le ločine, sekte, ne cerkev, — kakor je le en Gospod, edina resnica, edina vera, en kerst. „Qui non habet Ecclesiam matrem, non habet Deum patrem“.

Cerkev ne pogubljuje onih, ki so zunaj nje, ne ona, ampak On, ki je Gospod življenja in smerti, ki

daje vsacemu po zasluženji. Notranje čutila, zadolženje ali nezadolženje, „fidei explicitam et implicitam“, sodi le tisti, ki vidi v notranjost, „qui scrutatur corda et renes“.

Če zaverže Cerkev zmoto in vnémarnost (indiferentizem), tedaj dogmatično tolerancijo, pa zapoveduje tudi ne le poternost z drugoverci, ampak tudi spoštovanje in ljubezen do zmotene osebe (non est personarum acceptio apud eam), iz natornih in še bolj iz čeznatornih nagibov. „Interficate errores, diligete errantes“. Zadržite zmote, ljubite zmotene“, je z Avguštinom njeno spoznanje. Ta ljubezen njena kaže se najpred v molitvi, da prosimo tudi za krivoverce, posebno za njih dušni blagor, potem pa tudi za druge darove. Veliki petek Cerkev moli za vse ljudi in pri deljenji odpustkov tirja med družimi pogoji tudi vselej molitev za spreobrnjenje krivovercev.

Tudi drugovercem v sili pomagati je dolžnost kristijanu; kdor je v resnici veren, v resnici poterpi, pa tudi ljubi zmotene, ker tudi za dušo naj globokeje padlega se je daroval Zveličar. In če nasprotne ekstreme nahajamo v zgodovini, niso pripisovati Cerkvi, ampak nekaterim fanatiškim in preveč posvetnim predstojnikom. Cerkev tega ni nikdar odobraval. Papeži sami so branili jude pred preganjanjem, jih sprejemali v sili v svojo državo itd.

To je bilo tedaj o dogmatični toleranciji; ostaja nam še civilna ali državna.

Civilna tolerancija je ona, po kateri se drugoverci v spoznavanju njih bogočastja ne ovirajo, ne nadlegujejo; da se pa podučujejo v resnici.

Kar se tiče civilne ali državne tolerancije, vladarji včasih dopusté drugovercem prostost njih bogočastja (kulta), če to tirja splošno dobro, ali kaka pravna pogodba; dopusté jim tudi bolj ali manj popolno vživanje državljanskih pravic, ali celo polno enakost, popolno pariteto. Sv. Tomaž Akvinski pravi: „Ritus infidelium tolerari posunt vel propter aliquod bonum, quod ex eis provenit, vel propter aliquod malum, quod vitatur, scilicet ad vitandum scandalum vel dissidium“.

Cerkev pa zaverže načelo neomenjene prostosti v „kultu“, kakor bi jo z njo zaverigel vsak moder državlján že zaradi državnih koristi; kajti ktere pregrehe se niso počenjale že z izgovorom državne koristi?

Konstantin veliki je bil po znamenju: „In hoc signo vinces“ — v tem znamenji boš premagal — nad svojimi nasprotniki prevladal, na poganskih razvalinah križ postavil in obljubil Cerkev varovati. To so večkrat poterdili tudi njegovi nasledniki. Vstalo je med državo in Cerkvijo posebno razmerje, drugo kakor prej pod rimskimi cesarji; država je stopila s keršanstvom v tesno zvezo; poganstvo, judovstvo, krivoverstvo in vse ločine (sekte) bile so škodljive kakor same sebi, tako tudi državi. Toraj je bilo tudi ravnanje po tem; odpadniki so zgubivali pravice, zapadali kaznim itd. Godilo se je zaradi tega, da bi se zmotenec povernil k veri, ki je bila središče vsega družbinskega življenja. (Konec nasl.)

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Dve prav dobri knjižici je odbor katoliško-konstitucionalnega društva v Celovcu ravnokar dal na svitlo. Ena je v slovenskem jeziku „Političen katekizem za Slovence (po 12 kr.)“; druga pa v nemščini: „Wegweiser für Wähler der österreichischen Rechtspartei“ (po 10 kr.). — Zmiraj bolj potrebno je, da se naš narod tudi politično dobro izuči, če ne, bo v današnjih, bi rekel, „sleparskih“ časih zmiraj huje zanj. Ti knjižici ste velik pomoček, da se

¹⁾ S. Hieronymus. Epist. ad Rustic.

²⁾ Dubois: pratique du zèle eccl. p. 105.

more vsakdanji človek v malo urah prav veliko koristnega naučiti; zato teh bukvic res ne moremo prehvaliti in nikoli dosti priporočiti. Slovenska knjižica ima 48 strani in v dveh poglavjih čudo veliko poduka o državi sploh, o občinah ali srenjah, županijah, deželah, o avstrijski državi, njeni vstavi, o političnih strankah, o katoliško-politiških društvih, o bukvah, časnikih, volitvah itd. Da naša pohvala ni presiljena, naj se prepričajo častiti bralci iz nekterih nauk, ktere iz slov. knjižice v ogled podamo. Peti razdelek str. 39 piše to-le:

Volitve.

1. Ali so volitve imenitne?

Volitve so neizrečeno imenitne.

Avstrija je namreč vstavna država; torej postav ne dela cesar ali ministri, temuč postave si dela ljudstvo samo. Godernjati in tožiti nič ne pomaga; po toči zvoniti je zastoj; kakoršni zastopnike ali poslance si ljudje izvolijo, take postave tudi imajo — dobre ali slabe, pravične ali krivične, koristne ali škodljive. Zatorej Slovenci! spoznajte, kako imenitne da so volitve, naj si bojo volitve za občinski odbor, za deželni ali državni zbor. Vse so preimenitne, — spoznajte in k sercu si vzemite to, pa delajte!

2. Kaj pa je storiti, da dobimo dobre volitve?

Marsikaj je storiti pred volitvami, pri volitvah in po volitvah.

3. Kaj je storiti pred volitvami?

Vojščaki se vadijo za boj že tedaj, ko je še vse mirno in tiho in še nihče morebiti na vojsko ne misli. Kedar je sovražnik že pred durmi, tedaj se še le pripravljati, oboroževati, zakladati in vaditi, to bi bilo seveda prepozno. Ravno taka je tudi pri duševni vojski, ko se različne stranke sprimejo in bijejo duševno bitev.

Treba se je torej pripravljati na volitve; no! kako pa?

Domorodec naj si prizadeva:

a) Da napravi politično stranko, pa brez vsega nepokoja, brez vse jeze in sovraštva. To nikoli ni dobro, če je pšenica in ljulika skupej v enem žaklju; tiste šalobarde, ki niso ne krop ne voda, ne riba ne miš, so malo prida. Na eno stran se mora vsak pošten mož nagniti, z eno stranko mora potegniti: „Kdor ni z menoj, je zoper mene.“ Pošten domorodec naj toraj svoje ljudi spozna in zbira; očitne in zagrizene nasprotnike pri miru pusti: Černca zastoj umivaš; — boječe in omahljive tolaži in oserčuje; zanesljive prijatelje pa vabi in zbira v eno kolo. Rajni profesor dohtar Jak. Zupan so rekali: „Gospodje domorodci! glejte, da vas bode zmirom več!“

Domorodec naj si prizadeva:

b) Da ljudi svoje stranke v političnih zadevah podučuje in izobražuje. V ta namen naj priporoča bukve in časnike svoje stranke; — naj snuje ali pomaga snovati katoliško-politična društva; vabi in prosi družnike, naj k zborom pridno dohajajo, pri zborih naj govori sam in si priskerbuje še tudi drugih govornikov; po zborih pa naj v kak časnik naznanja, kaj se je pri zboru govorilo, obravnovalo in sklepalo.

Domorodec naj si prizadeva:

c) Da ljudem zaupanje vdihuje do pervakov svoje stranke. Vsak politično izomikan in zrel narod ima svoje pervake, na katerih besedo posluša in se zanaša, prisega in se bije. Tako mora tudi pri vsaki stranki biti. Posamni udje morajo zaupanje in prepričanje v sercu nositi, da jim pervaki dobro hočejo, da ne iščejo njih volne, temuč le njih sreče.

To se pa doseže s tim:

Da domorodec svojim ljudem razklada, a) kaj pervaki hočejo. Kjer se več družnikov zbere, bodi pod lipo, ali za mizo, ali v zboru, povsod domorodec o naši stranki kaj pové ali razklada, zdaj to zdaj uno točko našega programa.

Potlej naj domorodec pové:

b) Kaj je ta ali uni pervak naše stranke že storil za ljudstvo. Govoriti in sladke obljube delati, to je kaj lahko; ali delati, se truditi, se posmehovanju in zasramovanju izpostavljati, v nevarnosti se podajati, tudi zgube in škode se ne bati, — to je pa druga, to je težavna, pa tudi bolj redka reč. Domorodci! Kar ste lepega in slavnega brali ali slišali od kakega pervaka, natvezujte pred svojimi ljudmi na veliki zvon, da se čuje daleč in široko okoli. Ako pa vidite ali slišite, da se pervaki černijo in se zaupanje do njih spodkopuje, — ne molčite, spodbijajte in izgovarjajte, čistite in branite, kolikor je mogoče: „Sloga podpira, nesloga podira.“

c) Slednjič se pridobiva zaupanje do svojih pervakov tudi s tim, ako se ljudem ob pravem času in na pravem mestu mirno in nestrastno kaže in razklada, kaj naši nasprotniki hočejo in počenjajo. — Naši nasprotniki po celem svetu trobijo, da jim je le sreča in blagor ubogega ljudstva pri sercu. Zraven pa le oni za mastnimi službami segajo, si le svoje mošnjice pitajo, le oni lenobo prodajajo in dobre volje vživajo. Nekdaj ubogi Šindler si je kupil kraljevsk grad in Giskra je postal milijonar. Ljudstvo pa le toži in zdihuje, ko odpre svoje davkovske bukvice, ko pogleda svoje sinove, ki morajo skoraj vsi pod mušketo, ko vidi svoje hleve in hrame, kako se bolj in bolj praznijo. — Naši nasprotniki terdijo in prisegajo, da nimajo nič zoper vero in cerkev. Zraven pa sv. Očeta papeža, škofe in duhovnike zmirjajo in preganjajo, ljudem pa božjo službo in besedo jemljejo: — V Švajci je bilo 97 duhovnov ob službo djanih, cerkve so bile zaperte, in več kot 50.000 katoličanov je brez sv. maše, sv. zakramentov in pridige. — Naši nasprotniki se radi imenujejo in hvalijo, da so posebni prijatelji kmečkega stanu. Zraven pa ljudje liberalne stranke kmečka posestva — njive, gore, vinograde, pahišja — kupujejo in kmete ob hišo in zemljo pripravljajo, da iz posestnikov postanejo najemniki, iz gospodarjev pa hlapci. Ni dolgo, kar so liberalci pokazali, kako lepo skerbijo za kmečki stan. Na Dunaju so bogatini, ki so na „borsi“ s papirjem strašno visoko igrali, pred nekimi dnevi zgubili 400—500 milijonov. Strašen ravs in kavs je postal ne samo na Dunaju, temuč tudi po drugih mestih. Pa kaj so liberalci počenjali, da bi se tem igralcem in sleparjem hitro in izdatno pomagalo? Letali so od Poncija do Pilata, da bi pomoči dobili; še na to so tiščali, naj naša c. k. vlada pomaga in denarja, ki ga iz naših davkov nabere, tem ljudem posodi. Še se spominjamo, kako je pred nekimi leti — kakih 8—10 let bo — jelo denarja zmanjkovati, in kako so kmetje prišli v strašne stiske. Hiša, živina, zemlja ni imela skoraj nobene vrednosti, za nekaj rajšev so šle zavoljo malega dolga kmečka posestva na kant in so prišle poštene družine ob vse. Kje so pa tedaj bili naši liberalci, da bi bili na pomoč prišli nezrečnim kmetom na deželi? Liberalni ptički niso ganili ne jezika, ne peresa, ne noge, sej ni šlo tedaj za judovske milijonarje, temveč le za uboge kmete. — Naši nasprotniki se širokoustijo, kako da bojo v deželnem ali državnem zboru za svoje volilce, za ubogo ljudstvo na noge stopili in se poganjali. Poznamo gospode, ki so sperva res malo zobe kazali, — pa liberalna stranka jim je ta ali uni dobiček ponudila, in vse

je bilo pri kraju. Gospodje Kljunovci še niso pomerli! Na take dogodbe, katerih se vsak dan dosti bere po časnikih, naj naši prijatelji dobro pazijo, jih ob pravem času in na pravem mestu svojim ljudem povedó in tako liberaluhom prelepe šeme z obličja potegnajo. Tako bode vsak pameten človek takim dobičkarjem in sleparjem herbet pokazal in upanje do pervakov naše stranke se bode oživljalo, razširjalo in vterjevalo. Tako bojo vse zanjke in limanice naših nasprotnikov zastonj.

To naj dela domorodec pred volitvami!

— *Mesec majnik* ima za sv. Cerkev dokaj imenitnih spominov. Obhajal se je ta mesec rojstni dan in god sv. Očeta; 24. je bil imenitni praznik Marije Pomočnice; 25. pa se je po mnogih mestih po Italijanekem slovesno obhajala osma stoletnica od vladanja Gregorja VII, rimskega papeža.

24. je bil praznik Marije Pomočnice. Pred 59 leti namreč (1814) se je bil Pij VII zmagovito vernil iz pregnanstva v Rim, in sicer o takem času, ko je bilo viditi vse zgubljeno, in imel je seboj ravno tistega kardinala Pacca, ki je bil z njim vred iztergan iz Kvirinale. To pa se je zgodilo potem, ko je bilo pet lét minulo, odkar je bil oropan in pregnan. Upanje pa imamo, da Pij IX bode prej rešen, kakor je bil Pij VII; njegovi sovražniki pa bojo osramoteni.

Pija VII je iz pregnanstva v Rim spremljal slavni Radecki od ogerskega polka. Sv. Oče je polku iz hvaležnosti podaril drago in imenitno zastavo, ktero je sam blagoslovil v svoji kapeli v Kastelgandolfu. Na eni strani je bil avstrijski cesarski gerb in razne vojaške znamenja; na drugi strani pa je bila podoba Marije Device s Sinom Božjim, ktera je podajala Piju VII roko peljaje ga v njegov Rim nazaj. V distihu (dveh verstih) je bila zaznamnjana slava Božje Matere, ogerske pomočnice, in bila sta viditi varha (genij) rimskega mesta in ogerskega kraljestva. Cesar Francišk I, hvaležen za to skazovanje, je naslednje leto poslal papežu v dar sto naj lepših konj iz ogerskih polkov. — Tako pripoveduje „Unità“; mi pa prašamo Andraša: kdaj se je Avstriji bolje godilo, o časih, ko je v pomoč hitela poglavarju vernikov svojih narodov, ali pa kadar se je bratila s sovražniki rimskega papeža? —

Kakor mnogi drugi časniki, tako je tudi zanikarni teržaški „Cittadino“ pošastne laži razširjal o bolezni sv. Očeta. „Ankora“ pristavlja, da časnik se je dobro nalezal duha brezbožnega Voltera, kateri je 12. oktobra 1736 pisal Thirio-tu, da laž je le samo takrat pregreha, kadar škoduje, ako pa pomaga, je velika čednost. Podučil ga je toraj, naj bode kreposten, kakor še nikoli ne, ter naj laže kakor satan. Lagal je toraj Cittadino, da je papež nepopisljivo oslavljen, da ne more iz postelje, da umira, da sami kardinali stražijo umirajočega, da je glas uni večer počil, da je že umerl. In strašno se je razkačil nad jezuiti, češ, prikrivajo mertvega... Pišejo pa sovražniki, kar želé. — pišejo, da bi ljudstvo slepili in zmešnjavo delali. Nekteri se celo zanašajo, da potlej več papeža ne bo, ter bode res konec Kristusove Cerkve. Bedaste reve, ki niso še nikoli korenito študirale božjega razodenja! —

— (*Svetu se oči odpirajo.*) Slehernemu je še lahko znano, kolike pošastne reči je Tagbl. s svojimi pajdaši lagal zoper jezuite, samostanstvo in duhovstvo sploh, kaj je imel opraviti s spovedjo, s pridigami, z misijoni ljudskimi, vse mu je bilo „mračnjaštvo“; kako nesramno je obiral zdaj tega, zdaj unega duhovna, kako je sv. Očeta kajfal, vse hudo valil na „klerikalstvo!“ — O kako hudo se je pa kar naglo binavcem začelo utepati; kako strahovito se odkrivajo bankovske sleparstva, ki jih je liberalstvo izleglo! Noben človek bi ne bil mislil,

da je maščevanje lažnikom tako hitro za petami. Komaj kak dan prejde, piše „Vaterld.“, da bi se ne naznanil nov samomor; strašansko „faliment“, in pa tarnanje premozihi nesrečnih, ki so jih napravile te sleparstva. Tu se vstrelí vitez Boschan, tam si zavdá borzovski agent Exner, se obési branjevec, si tergovec vrat prereže, utopi se börzenmäckler, obési krojač, v donavski kanal skoči tergovski pomočnik, obnorí oficirjeva nevesta, enako lastnik umetnega obertništva, ki s premoženjem vred zgubi tudi pamet, borzovski disponent skoči v vodo. Tu je zopet 12 družih naprav, ki so se v novo oglasile, da so na bobnu, ali da nanj prihajajo. Pa spet bankarji in menjavci, ki se jim bobna z veliko milijoni; Placht s tremi milijoni in 300.000 gl. In tako gre reva in propad še zmiraj dalje! Za enim samim propadlim in velikim tergovstvom je šlo na kant 23 krojačev, 7 ključavničarjev, 13 čevljarjev, 15 klobučarjev, 26 branjevcev, 18 fižakarjev, 6 pivarjev, 12 pékov, 17 mesarjev, 3 slaninarji, 4 zlatarji, 3 vervičarji, 4 sedlarji, 9 barvarjev, 11 klepačev, 21 mizarjev, 11 steklarjev in kacihi 20—25 družih malih obertnikov. K temu je vsled teh sleparstev na borzi veliko viših in naj nižih plemenitnikov nekaj prišlo v velike zgube, nekaj pa čisto na nič. In država sama terpi verh stvarinske škode tudi na svojem poštenju in veljavi.

To so tisti „erstaunliche Fortschritte“, o katerih je pisala „Laibaherica“, — to je brezvérska svoboda, „inteligenc“, „kapital“, kar smo neprenehoma slišali bahavati in raztrobentavati! Zdaj se vidi, kam dervi svet inteligencija brez vere in Boga!

Marsikdo se čudi in oprašuje, kako je to vender mogoče, da bi ena sama naprava ali borzna družba, ki je prišla na boben, toliko družih v nesrečo za seboj vlekla?

Borze so nekake „gospôške srečkarije“, gospôške loterije. Ljudi po kmetih se je dozda tega skraj tako malo vdeleževalo, kakor malokrat n. p. kmet biljard igra. Znano je, da menjice (akcije), kakor sploh papirnati denar, nimajo zmiraj enake cene. Danes kupiš menjico za 98 gl., pojutrišnjem utegne že vredna biti 102 gl., ali pa tudi le 94 gl. Zanašali so se mnogi, da teh in unih menjic cena bode rastla, in kadar so bile ceneje, so si jih eni veliko nakupili, mnogi so večí del svojega premoženja vanje vtaknili. Undan 9. majnika pa je cena vsih menjic strašno padla, ker neka velika banka je razglasila, da je na bobnu. Menjice, ki so se 8. majnika plačevale še po 300 gl., se 9. maja že po 250 ali po 200 gld. niso mogle več izpečati. Kdor jih je imel veliko, je bilo kar neprevidoma zgube za veliko tisuč. Veliko veliko tacihi barantačev z menjicami tedaj ni bilo več zmožno plačati, in eni so druge za seboj vlekli v brezno. Strašna zmešnjava je vstala. Kdor je imel menjic večí število in je naenkrat vidil, da niso za nič, je bil v obupu. Osleparjeni ljudje so hiteli na borze iskat pojasnenja in nastalo je tuljenje, bučanje, jok, samomori, strašna revšina, prepozno kesanje. Bivši minister Schäftele pod Hohenwartom je špekulantom pod perste vidil in imel je namen to počenje ukrotiti; zato so bili judje in drugi barantači strašno hudí nanj, in ravno zato je bilo pri ljudeh veselje veliko, ko je bil Schäftele odstopil. „Švindeli“ je toraj posebno liberalne baže, iz tiste „inteligencije“, ki smo slišali o njej toliko hvalisanje.

Kakor pa lažnjivi liberalizem sam sebe vjeda in se njegovo pajčevnato poslopje v prah drobí, tako se čedalje bolj spoznava, kaj je prava vrednost in veljava. Svetu se oči odpirajo. Skor stermenja vredno je izpovedovanje, ki se bere v angleških „Times-ih“, velikem bobnarstvu novega nejeverstva. Ta časnik pravi, o Piju IX, da je vse storil, kar so njegovi častivci mogli le

sanjati, in vse preterpel, kar mu je svet le prizadevati zamogel. Dosegel je neobmejeno oblast čez človeško inteligencijo in vsak palec svetnega posestva zgubil. Znotraj njegove hiše je vesoljni svet njemu pred nogami, ne more pa skoz okno pogledati, da bi ne zagledal nekacega sveta v orožji zoper njega... Kar tiče njegov dušni značaj, ga še nikoli ni bilo tacega papeža. Nemogoče je si tudi le misliti čistejši vero, globokejši previdnost, doslednije življenje, kakor je tega moža, ki si je za četrto stoletja prisvojil biti gospod in učenik vesoljnega sveta. — Kakor svesti si revni liberalci obetajo doživeti v kratkem smert Pija IX, tako pa zaupljivo tudi verniki pričakujejo, da bode naš sv. Oče častisljivo zmago obhajal še osebno na tem svetu. Kako naglo padajo njegovi nasprotniki in katoliški odpadniki v veliko mlajših letih, kot je Pij papež! Šel je prvi zvižajnik Kavur, šel Napoleon, Macini, stopil s prestola Amadej, umaknil se zdaj celo Thiers in koliko zagriženih poslancev, časnikarjev je revno smert storilo v malo mescih. Pij IX pa med vsem viharjem mirno gleda valove, moli in terpi. Kako mora biti pri sercu Bizmarku, Viktor-Emanuelu, kako „zaznamnjanemu“ starcu in dušmanu na Kapreri, ko vidijo padati svoje potuhnjene pajdaše! Je, je sodba Božja, ki bode tudi Vas dosegla, ki ste po naših krajih rogovilili aii še rogovilite „adversus Dominum et adversus Christum Ejus.“ (Ps. 2, 2.)

— *Prašanja pri poslednji duhovski poskušnji.* — E theologia dogmatica: 1) Vindicetur damnatio propositionis in Syllabo errorum notatae sub n. 37., quae sic sonat: „Institui possunt nationales Ecclesiae ab autoritate Romani pontificis subductae planeque divisae.“ 2) Peccatum originale esse universale, ejusque existentiam jam Ant. foed. notam fuisse probetur. 3) Statum virginalem esse praeferendum statui conjugali demonstratur. —

E theologia morali: 1) An ignorantia excusat a peccato? 2) Necessitas et modus fraternae correctionis describatur. 3) Exponatur lex ecclesiastica de jejuniis. —

E jure canonico: 1) Enumerentur variae species innovationis beneficiorum exponaturque per suas partes, illa innovatio quae venit nomine divisionis. 2) Quinam evadunt irregulares ex abusu baptismi? 3) Sempronius viduus semet in confessionali accusat reum turpis peccati commissi cum sponsa sua Bertha. Quomodo procedat confessarius cum poenitente Sempronio, ut certitudinem obtineat matrimonium Sempronium inter et Bertham ob impedimentum criminis adulterii valide iniri non posse? —

E paraphrasi biblica: Paraphrastico modo proponantur: a) Ev. s. Matthaei c. 5. a v. 1. usque ad v. 12. inclusive; et b) 2. epistolae s. Pauli ad Philipenses c. 3. a v. 8. usque ad finem.

Iz duhovnega pastirstva: 1) Kteri vzroki so v poslušavcih, da jim cerkveni govori malo koristijo, in kteri so nasprotni pomočki? 2) Kako naj spovednik grešnika v prostovoljni bližnji priložnosti napeljuje, da jo zapusti? In če je noče zapustiti, akoravno terdi, da ne bo grešil, ali se mu sme kdekj odveza dati? 3) Ktere dolžnosti ima duhovni pastir do svojega duhovnega pomočnika? —

Pridiga. Naj se napravi pridiga za 4. nedeljo po veliki noči po evangelijskem oddelku Jan. 16, 5—14. Vpeljava naj se popolnoma izdela, izpeljava in sklep naj se pa le osnujeta. —

Kerščanski nauk: Ktere gnade dodeli bolniku sveto poslednje olje. —

— **Cerkveno.** „Das Leben unseres lieben Heilandes und seiner jungfräulichen Mutter“ — zum Unterricht von L. C. Businger, Regens des bischöfl. Sem. in Solothurn, poterpjeno od švicarskih in več družih škofov, v krasni obliki, s 575 lesorezi izhaja in izide v enem letu v 25 velikih sošitkih vsak po 40—48 strani. Einsiedeln, New York & Cincinnati 1873. Naročuje se sošitek po 30 kr. pri O. Kleru (sedaj blizu čevljarskega mosta št. 168). Delo je posebno primerno za keršanske družine, kakor tudi lahko porabljivo v pomoč cerkvenih govorov. Maksim. Jožef, knez in viksi škof solnograški, pristavlja, da to delo je sedanjim okolišnam in potrebam čisto primerno in kaže, da bode veliko dobrega storilo. — Pri imenovanem bukvarji se dobiva tudi koristno delo za viši bogoslovsko omiko: *Institutiones philosophiae usibus Theologiae candidatorum accommodatae* per Joan. Schwetz. (C. 3 gl.); — in Fr. Hohmann Herz-Jesu-Andachten, Gebetsapostolat und Herz-Mariae-Andacht“ (42 kr.). — Naj bere, študira, premišljuje, kdor želi napredovati v tem, kar je brez ugovora na vse zadnje le edino-potrebno! —

— („Man merkt die Absicht.“) — Zvižajni Tagbl. čuti grajo, ki si jo je nakopala liberaluhovska in brezverska inteligencija na Dunaju, in misli blezo sramoto s tim pokrivati, da je zopet enkrat posegel v magazin zastaranih luteranskih laži „o svetinjah“. Zagrabil je tam nar bolj prismojeno pravljico, ktera ima na čelu tako očitno znamenje črne laži, kakor zamurec na obrazu znamenje svojega „kamovstva“. In to brezglavno psovko, to mačjo kost je dal svojim „intelligentnim“ čitateljem, da naj jo glodajo, ter pozabijo to, kar je storilo dunajsko brezverstvo in novošegno brezkeršenstvo. Ne boš se nam izmuznil ne, zviti lišček! Res da, sleparije se utegnejo zgoditi tu in tam; toda tako velikanske in s tolikimi vsestranskimi nesrečami sklenjene, kakor so se zgodile na Dunaju, se zamorejo izvaliti le iz gnjezda inteligentaškega brezverstva in sploh iz tih načel, kakoršne liberaluhovski listi oznanujejo. Kadar bode te katoliško reč obrekovali z „mračnjastvom“ itd., morate že poterpeti, ako vas opomnimo na strahovito sleparstvo, katerega pri svoji „naj boljši volji“ ne morete valiti na „jezuite“ in „klerikalce“, kakor imate sicer navado.

— *Volilni shod v Celji* 25. maja je sklenil, da štajarski Slovenci ostanejo pri „narodnem programu“, — ne poprijeti se programa deržavno-pravne katoliške stranke — po tem takem tudi ne programa po geslu: „za vero, dom, cesarja?“ — Če bojo katoliški štajarci s tem zadovoljni, je drugo prašanje. V „Slov. Gospodarju“ drugačen glas zveni; tako gotovo tudi sicer med narodom. — Kakor se tudi v „Nov.“ piše, narod ne bode nikjer zadovoljen s polovičarskim programom — brez gesla „za vero“. Centralni odbori z brezverskim programom pristujejo k večemu za „brezverske dežele“, pa še tam slabo. —

Ljubljanski izverševalni odbor je v 2. seji pretresoval, do katerih mož bi se obrnil in jih prosil, da po deželi sestavijo pododbore. Vse se samo po sebi, da v vsakem kraju naj bolje vedó, kteri možje so k temu naj bolj zmožni in kteri naj se sploh v pododbore zedinijo, kako se konstituirajo itd. Ljubljanski odbor je storil in svetoval, kolikor je kteri pričujočih vedil navetovati. Naj povsod skerbé veljavni rojaki reč tako vravnati, da bode vse prav po našem slovenskem programu.

— Misijonar gosp. J. Čebulj je v vnebohod popoldne v navdušeni pridigi pojasnoval minljivost vsega časnega, potrebo vere in čednosti za srečno večnost. Vsi prostori velike stoljne cerkve so bili do gnječe napolnjeni.

V Novem mestu, kakor smo zvedili, so se študentje vdeležili procesije sv. Marka in križevega tedna, dasi ravno vsem zadevnim gospodom to ni bilo všeč, ki utegnejo pa še za procesije in marsikaj „Božjega“ (može tudi še „Božjega daru“) prositi, ker mladina pogosto prihaja srova. Sej taki gospodje mislijo, da človek nima serca, da mu je zado-ti le glava. Resnica je: Kdor se Bogá ne boji, se tudi ljudi ne, in to se je pričelo poskušati — ne le v Rudolfovem, ampak tudi drugod. —

(Kaj pa hočemo reči o Ljubljani, kjer so se vdeležili procesij samo šolarčki začetnih šol, vsim drugim tega ni treba! Nasproti pa gimnazijalci sicer hodijo po dvakrat med tednom k sv. maši, mladina začetnih šol in realci pa čisto nič ne!! Bojo pa le še „švindelní“, kadar sedanja mladina odrase.)

V Makolah na Štajerskem, 11. maja. (Žalostni nasledki pijanosti.) Iz mnogo krajev smo že čuli glas, kako da letos pijanost svoje ljubljence pobira. Tudi pri nas je ona morilka od novega leta že 4 možake, zrele vinske brate, pod grudo spravila. Če bode tako še dalje šlo, utegnejo sčasoma preveč postrežljivi kerčmarji svoje goste čisto zgubiti.

Pervega, že postaranega, neoženjenega možaka je strupena žganjica zadušila. Bil je neki dan v slabo sloveči kerčmi v družbi svojega vinskega brata, kateri mu je kupoval žganjice, kolikor je le piti zamogel, dokler ga ni strupena pijača na mestu zadušila in je pijanec dušo izdihnil.

Drugi, tudi neoženjen, je neki večer poln vinskega duha proti domu švedral, v vodo šterbunknil in utonil. Nad 4 cele tedne je nesrečnež vodo piti moral, dasi je pri življenju piti ni hotel. Še le čez 4 tedne so ga namreč iz vode potegnili.

Tretji, ki nam je umerl, je neki oženjen priletan mož, dobro znan pijanec, kateri je le takrat trezen bil, kadar vina ni dobil.

Ceterti, mlad, 28leten mož, je 6. t. m. prav grozovitno smert storil. Njegov malovredni oče se je bil podal z ženo svojega sina, ktera je že delj časa od svojega vedno pijanega moža silno veliko preterpeti morala, po opravkih v sl. Bistrice. Doma ostali mož zvedši, da mu hočeta oče in žena zaradi njegove zapravljenosti oskerbnika (kuratorja) postaviti, gre pijan še tisto noč ob 10 po neka pisma v kočjo svojega očeta. Ko se pa oče brani mu jih dati, jih vzame po sili in odide. Razserden oče popade sekuro in gre za njim. Ne daleč od hiše se snideta in zgrabita. Sin, močen hrust, podere očeta na tla in ga davi. Na klic starega mu pride njegova vlačuga z motiko na pomoč. Z njeno pripomočjo oče sinu s sekuro glavo razbije in ga še na drobovji močno poskodbva. Ali pijanec, sužen svoji strasti, še v takem stanu nima miru doma. Z razbito glavo in poskodbvano drobovino še hodi od kerčme do kerčme svoje skeleče rane z vinom si hladiti in žuga očetu in vlačugi: kader zopet k moči pridem, bom oba ubil! Pa vnetje po čevih in persih je njegovemu žalostnemu življenju konec storilo. Kot znamenje brezserčnosti pri tem je pa še to, da se je brezvestni oče s svojim zločinstvom še nekako bahal, rekoč: Lepše je, če oče sina ubije, kakor pa, ko bi sin očeta! Mi pa pravimo: Za očeta bi pa gotovo veliko lepše bilo, ako bi bil svojega sina boljše izredil in sam pošteno živel; tako bi bil imel sam veselih dni na svetu, in bi ne bil doživel, da mu nesrečni sin prezgodaj umerje, on sam pa v ječi pravice čaka. — Naj bodo ti žalostni prigodki vsaj drugim v svarilen nauk!

(Slov. Gosp.)

Goriško. Nova družba „Gorica“ bode vedno delala in vse vprašanja reševala na katoliški podlagi. Takó je

govoril tudi njen predsednik dr. Tonkli na velikem shodu 15. t. m. Iz tega je očitno, čegavi „jogri“ so tisti možje, ki to društvo černijo in pobijajo.

— V malem semenišču je kat. društvo 16. t. m. imelo besedo v čast nazočemu kardinal-patrijarhu Be-neškemu. Bili so pričujoči tudi škof Videmski in drugi gospodje. Po govorih nekterih gospodov so kardinal v kratkem zahvalnem govoru živo spodbudovali k serčnemu boju za resnico in pravico. (Gl.)

Iz Švice. — „Republikansko slavo“, njeno svobodo, njeno omiko, njen napredek, s čimur se novi mavtarji tako radi ustijo, naj bolj pojasnujejo gnjusobe in nesramnosti, ki so jih bili „liberaluhi“ napravili v Bernu veliki ponedeljek. Namenili so bili namreč v šemah ali maškarah katoliško Cerkev zasramovati in izpeljali so to prav po „svobodi“ in po „ol.ki“ 19. stoletja. Šemska derhal se je vertila tako-le: Naprej so šle šeme na konjih, za njimi kočija z dvema šemama v škofovski in duhovski obleki, ki ste blagoslavljalje, s čimur so zasramovali škofa Meimilloda in Lachata. V družih vozovih so bile šeme po duhovsko, redovniško, nunsko oblečene in v nesramnem razpoložaju. — Dr. Dutoit, akoravno protestant, je v magistratni seji izročil spisano grajo nad tem, kar se je dogodilo; pismo pa je bilo zaverjeno!! Tako se dela s katoliško Cerkvijo v mestu, kjer stolujejo katoliški (???) poslanci iz Avstrije, Francije, Italije, Španske in Belgije, — to se godi v kantonu, kjer je skrunjenje katoliške vere po 94. členu ostro prepovedano.

Duhovne na Jurskem so s tem oglobili ti „svobodoljubi“, da jim zadnjega četertletja niso izplačali. Verniki so hotli za nje zbirko napraviti, zbiralci pa so bili vjeti in kakor neopravičeni berači kaznovani. Kaj pravite k temu? — Velikonočni ponedeljek je bernska vlada zopet imela sejo, češ, kaj je storiti, da se tisti 97 župniki suspendirajo? — Zadeve o Lachatovem pregnanstvu so znane; ene znamenite okolišine pa ne morem zamolčati. Ko je škof prišel s policijskim direktorjem na glavne vrata iz škofije, mu je rekel direktor: „Zdaj ste prosti.“ — Lepa „prostost“ — republikanska!

„Vtrld.“ v Lucernu je naznanil, da slaboglasni Avg. Keller (imenovan „altkatoliški papež“) nateza besede cerkvenih očetov, ki so čisto iznajdene ali pa popačene. In — Keller je potuhnjeno molčal. To je mož to! Pravi cerkveni „reformer“.

V Arlesheimu so odpadniki laži-altkatoliki imeli shod. Ker so pa tudi katoličani hotli v pričo biti, je precej vlada poslala pol batalijona vojaštva s policijo vred. Bilo je liberaluhov do 2000, veči del protestantov, katoličanov pa 1500. Ko je Keller pričel lagati in obrekovati, so mu govorjenje s sikanjem pretergali, in zdajci so jih več popadli. Pri vsem tem pa se je še klicala slava papežu in škofu. Resolucija je bila ta, da naj altkatoliki beračijo pri vladi za postavu zoper oblast sv. Cerkve. Sej liberalci in republikanarji ne znajo drugega, razun svobodo daviti, ktere pa sicer imajo polne usta! — Podobno svobodoljubnost kaže tudi prošnja lucernske kantonske vlade do škofa Lachata, da naj iz Lucerna družih 5 upornih kantonov z nikakoršnimi vradnimi naredbami ne znemiruje, čaš, da sicer utegnejo nastati pritežnosti med kantongi. Naredba zoper odpadnika Herzoga v Oltenu je menda bila prilika k temu.

Te dni je kar nanagloma umerl odpadnik in altkatolik Menzinger, glavar altkatolikov v Bernu, star še le 43 lét. V št. Golu je une dni predsednik šolskega sveta zoper postavu zabranil keršanski nauk učiti dvema katehetoma in ju odpravil. To pa ni čudo, ker nov trinošk ukaz zdaj res očitno razglasuje tisto

naredbo, po kateri je župnikom okrajine Jura vsako duhovsko opravilo po cerkvah prepovedano, tudi vse opravila po šolah, in sploh vse očitne opravila, kakor procesije, pokopi v duhovski obleki, očitne pridige in učenje keršanskega nauka. Le ko bi kterelega duhovna dobila kaka občina, kateri ni glasoval za škofa Lachat-a, smé taki vse opravljati, toda ne na povelje in ne s privoljenjem Lachat-a. Taki odpadenec od škofa bi celo plačo dobival od vlade... No, to je vender dosti očitno, kaj liberaluhi hočejo doseči: ovce od pastirjev odtergati, da jih zamorejo stergati — ti satanovi hlapci. To naj si za uho zapišejo tudi lovci raznih subvencij. In do tega se pride, ako so župniki navezani na posvetne vlade, vradniki itd. Bolje je pičlo živeti ob kakem malem gospodarstvu, kakor pa navezanemu biti na vlado, ker nepredvidoma lahko pride psevdoliberalna vlada in ubozega duhovna zamore izstradati, ako se ne suče, kakor ona gode.

Ako kateri od svoboduške vlade odstavljenih merliča pokoplje, ali če reče kdo, civilni zakon je konkubinatski, ali če cerkveno poroko opravi, preden je župan poročil, plača 10—200 frankov globe, kajti v Švici gospoduje svoboda 19. stoletja in svoboda „republikanska“, pa altkatoličanska.

8. maja je bila hinavska obsodba izročena zadevnim gg. župnikom. Tožba obsega 12 strani. Naj prvo se košati zoper škofa Lachat-a, zoper nezmotljivost in sillabus. Potem očitane, da se še zmiraj derže škofa, češ, da so celo nekteri škofje na koncilu priznali, kako nevarni državi (!) so nauki o nezmotljivosti in o sillabu. Gerdi hinavci! Da ljudi še bolj motijo, delé med nje spise, češ, kako so škodljivi omenjeni nauki.

Te dni so bile volitve sodnijskih predsednikov po posameznih okrajih. Pri nas je bil voljen federalist, ako bodo tudi drugod volili federaliste, bomo rešeni osornega centralizma. Ako pa federalisti propadejo, pridejo iz velikega sveta v Kuru centralisti kakor stanovski svetovalci v Bern in potem utegne centralizem zmagati; potem gorje. Vsa Švica v vsih kantoni dobí potem razmére, kakoršne ima zdaj Jura. Dozdaj so imeli federalisti le par glasov večine. Dosedanji stanovski svétnik Peterelli, naš domačin, je imel véčeraj pretresljiv govor do zbranega ljudstva in jih nagnil, da so skor enoglasno volili federalista Rut-a. Glavno gnezdo ima liberalizem v Kur-u in po nekterih krajih ob Reni, kakor ob Marienfeldu.

Razgled po svetu.

Laško. Od mnogih strani je prihajalo une dni silo vojašine v Rim. Kakor „liberalci“ redovnike preganjajo, tako množijo v mestu vojšino. In komu v korist? Morebiti državljanom? meščanom? Ne; vlada sama in njena „liberalna“ zbornica jih potrebuje, ker gospodje se bojé za svoje glave in za svoje lastne herbe. Parlament, ki preganja mnihe, je prisiljen moleđvati pomoči pri bajonetih, da bi sam ne bil zatiran, méni „Unità“. Čemu pa kličejo v pomoč vojake? Zakaj ne tistih 40,000 Rimljanov, ki so 2. okt. 1870 za nje glasovali? ... Zdaj je blezo dosti očitno, kakošen „švinđel“ je bilo tisto glasovanje!

Francosko. Od pretekle sabote do nedelje se je na Francoskem zgodila velika, silo pomenljiva sprememba v ondotni vladi. Thiers, predsednik francoske republike, je odstopil, ker desnica ni bila zadovoljna z njegovim novo-izvoljenim ministerstvom, mu grajo izrekla, in si izvolila predsednika slavnega maršala Mak-Mahona. Sprejel je maršal predsedstvo in v svojem sporočilu je rekel, da „s pomočjo Božjo in z vdanostjo vojne bojo

zedinjeno začeli oprostovanje francoske zemlje in povračevanje reda in npravnosti v deželi“. Dežela je mirna po tej volitvi, veljava papirnega denara raste in celo rudečkarji si ne upajo zabavljati, temuč opominjajo k pokoju. Mak Mahon si je slavo pridobil na vojskah na Algorskem, v Krimu in na Laškem pri Magenti v Solferini, in pa s tim, da je bil ukrotil tisto požigavako in morivsko sodergo rudečkarjev v Parizu. V vojski s Prusi ni bil srečen. — Ta nova volitev, kakor se govori, pomeni monarhijo, ker republike, njenega brezboštva, njenega klanja, požiganja in podiranja so Francozje siti. Kako se bo reč zasuknila, se ne vé. Začasno ostane vender še republika; ako se ina res v monarhijo spremeniti, je prašanje, če pride na prestol opravičeni Henrik V, ali kaki Orleanec, ali celo mladi Napoleon? Napoleoncev zopet klicati je pač nevarno; zakaj če tudi je zdaj morebiti še dober fanté, ki ima botra sv. Očeta Pija IX, se ne vé, kaj bi bilo pozneje? Znamenito je, da ob enem času skoraj so se dogodile tri tehtne reči, ki utegnejo določiti vse naslednje dogodbe, namreč: na Avstrijskem strela v borze in banke, na Španjskem napredvanje Karlistov, in na Francoskem predsednik Mak-Mahon.

Angleško. Proteštanska propaganda v Londonu se pečá z rezširjenjem biblije in razméče jih neznansko število po svetu. Razdanih je preteklo leto na Francoskem 61,000; na Holanškem 12,700; na Nemškem 322,800; na Avstrijskem 152,250; na Švicarskem 58,000; na Ruskem 231,000; na Španjskem 58,600; na Laškem 35,210; na Turškem, Greškem in v Egiptu 29,840; v Indiji 171,000; v Kini 91,000. Družba je dala sv. pismo pretolmačiti v 204 jezike in narečja, in potrosila je za to preteklo leto čez dva milijona lir. Koliko dobrega bi se s toliko denarom storilo, ako bi se obrnil za katoliške misijone, in ne za pokažene biblije! —

Španjsko. Vsled velike zmage Karlistov zoper republikane je Don Karlos poslal pohvalnico zmagovitemu Dorregaray-u. Pravi med drugim; Povej našim prostovoljcem, ako so se lansko leto vzdignili k orožju na klic: „Ob tla s tujcem!“ da tudi derhalstvo in brezboštvo sta tujca.

Razne novice. Iz Romanskega se neki hoče kacih 50,000 judov v Ameriko preseliti. Kako da ne tudi iz Dunaja? — Rimska varnost je pač piškava, odkar so Piemončani ulomili Pijeve vrata. Nedavno je bil poslanec Tenca, ponoči domú gredé, napaden od treh ljudi, ki so mu bodala na persi nastavili in mu ugrabili uro in pismovnico. — Trije vredniki judovskega lista „Capitale“ v Rimu so bili 11. t. m. zaperti in bojo zaslišani zarad hujskanja k rogovilstvu. — Iz Berlina naznanujejo, da se je kolera prikazala na Poljskem. — V god sv. Gregorija Velikega je bilo pred sv. Očetom poslanstvo italijanskih pravdosrednikov, ktero je pred Kristusovega namestnika položilo nasledek postavinega posveta, podpisan od pet sto advokatov, kateri so razglasili in izrekli, da postave italijanskega kraljestva ne dopuščajo zaničevati Jezusa Kristusa in tajiti njegovega božestva (kakor se je godilo pred obličjem piškave vlade v Rimu). Slava italijanskim advokatom, ki jim je mar za to, da ta postava ne ostane prazna čerka. „Unità“ je v dolgih zapisnikih naznanovala in še naznanuje imena teh značajnih mož in njih izreke. — Obravnavo zoper cerkvene redove v rimskem parlamentu je smert že trikrat zbegala, ker predsednik je bil prisiljen „častivrednim“ (??) naznaniti smert dveh poslancev in pa pesnika Aleks. Manzoni-a. Tudi ko so v Torinu l. 1855 o zatrenju samostanov obravnavali, jim je smert slavnih oséb trikrat vmés godla.

— Sliši se, da volitev za državni zbor ne bo pred polovico oktobra. Po volitvah pa se bode precej sklical državni zbor. Tudi deželni zbori se neki ne bodo poprej sklicali. — Novi predsednik francoske republike je že prejel po telegrafu vošila od evropskih dvorov. V 29 okrogih (departementih) so menjani predstojniki (prefekti). — Sv. Oče so v nedeljo bili sprejeli odbor italijanskih katoličanov. Rekli so jim med drugim, da razloček delajo med pravo in lažnjivo Italijo, in da je prava veliko številniša, kakor lažnjiva. — Tudi ruska cesarica, ki je zdaj v Rimu, je prosila zaslišanja pri sv. Očetu in imela je v kratkem biti sprejeta. — V oziru na Francosko spremembo so rekli sv. Oče, da bo jo še z večim zaupanjem molili za narodno skupščino, ki je keršanskim načelom tako močno vdana, da bi Bog izlil svoj blagoslov nad njo in nad novega poglavarja, ki daje vse resne poročila za red, pravico in oliko, za ktere od vsih strani nevarnost žuga. — V Carigradu je zopet pogorelo na keršanskem predmestju Péri do dvajset hiš in magazinov.

— Vse premoženje, kar zdaj laški gladuhi hočejo s kloštri vred pojesti, znaša 7,192.634 lir. — Sv. Oče vedno sprejemajo zaslišanja. — Rimska policija je za perla glavarje ondote rudečkarije (internacionale). Vzele jim je tudi znamenite pisma. Ni med temi ničvredneži pa nobenega Rimljana vmés. —

— Karlisti po poslednjih naznanilih močno napredujejo. Republikanci so pregnani iz Doncharineje in iz več manjših mest. Severna železnica je Karlistom obljubila nobenostanstvo. Tudi se je pravilo, da une dni je imel Don Karlos sam v Navari stopiti na španjsko zemljo in na čelo kardelu 15000 mož. — Sveti Oče hodijo na vatikanski vert na sprehod in vedno sprejemajo veliko oseb v zaslišanje. (Tedad niso še tako prestrašno zdelani in polomasteni, kakor njihovi nasprotniki naznanjajo.) — Poprejšnji rumunski knez Aleksander Kuza je 15. t. m. v Heidelbergu umrl. Rojen je bil v Galacu 1820. — Spodnje avstrijska katoliškokomoljubna družba je poslala nemškemu škofu adresu za zedinjeno serčnost, s kakoršno se poganjajo za božje pravice katoliške Cerkve. —

Iz Marije - Zvezde v Bosni, 20. majnika. — Morebiti ne bo brez zanimivosti na Kranjskem slišati, kako se v Bosni zdravijo kužnosti. Poslednji teden nam je cepnilo šestnajst govéd, med njimi osem prav dobrih mlečnih kráv, vse drugo mlada živina naj boljšega plemena, ki smo jo sami priredili. Le en sam vol je bolezen premagal, kakor kaže, ker zopet je pričel jesti. Še dolgo nam bo pred očmi, kako se je ta uboga živina borila s smertjo. Še le pri drugem živinčetu smo spoznali, da je vranični prisad, in akoravno smo jih kar precej ločili in vse mogoče pomočke (homeop. akonit in arzenik) poskušali, je bilo zastonj; bil je celi hlev okužen. Zdaj nimamo nobene kapljice mleka več pri hiši, in tudi dolgo ne upanja ga dobiti. Obžalujem to posebno zato, ker smo za to pripravo mleka zlasti zato si prizadevali, da bi uboge sirote s tim prerediti, ki jih imamo sprejeti. Hudo se nam je zmedlo. Vender Gospod, ki nam je vzel, nam zamore zopet dati; toraj prosim, naj ne zatisnejo roke tisti dobrotniki, ki imajo usmiljenje z nami in z našimi sirotami.

Ta morivna bolezen sedaj gospoduje po mnogih krajih v Bosni in tudi v našem nar bližnjem sosedstvu; ljudje so jo k nam zavlekli z živino, ki so jo hotli pri nas ozdraviti. Ali noben človek ne pozna bolezni, in nobeden se je ne varuje. Po pašnikih in po cestah blizo hlevov in stanovanj pušajo ležati mrtve živinčeta, po tem ko jih lastnik iz kože dene. Kervavo kožo vleče po trati ali pa na drogu v mesto na prodaj.

Mesarji marljivo prezajo po tacihi plénih, da delajo loj iz njih. Še več, nam so se ponudili mesarji, da bi bolne krave kupili za prodaj v mestu. Ko sem enemu takih odgovoril, „sej živina je bolna“, je rekel: „Nič ne dé, če jo le še živo pripeljem v mesnico, jo bom pobil“. Mislil je, da naše krave morajo imeti kaj dobro meso, ker so bile tako dobro rejene.

O kakem opazovanji, kontroli mesarjev v cesarskem sultanskem mestu Banjaluki ne vedó še nič. In kdo bi to oskerboval? Kjer še zdravnikov za ljudi ni, o zdravnikih za živino ni govoriti. Tukaj na deželi smé vsak kmet in vsak cigan srovega mesa v mesto pripeljati in v vsakem kotu ga sekati in prodajati. Koliko merhovin utegne vmés biti! Najraji taki prodajajo na pol pečeno bravetino ali svinjino, ki jo nerazsekano, kakor je dolga, na ražnju pečejo. Taki na pol srov in na pol pečen kos mesa in pa „rákija“ (žganje) k njemu je prihajalcem na terg kakor ženitovanska gostija, in ne menijo se za to, če je živinčce cepnilo, ali bilo bolno.

Čudom se čudim, da tudi tujci, n. p. železnični vradniki itd. se zamorejo na taki stan privaditi.

Da s tem tudi ljudje pridejo v nevarnost, je očitno, in vender do sedaj blezo še nihče na to ni mislil, če tudi je ravno te dni v Banjaluki veliko ljudi umerlo za neko neznano boleznijo. Morebiti je moj opomin zastran vraničnega prisada, ki sem ga oddal te dni pašatu po konzulatu, imel kaj vspeha. Kaj bi rekli Posavci k temu, ako bi vedili, da toliko stotin cepnjenih govéd po reki Verbi naprej plava in njih pitno vodo ostrupujejo, to ne vém. Kaj ne, da pod turškim polmescem je velika svoboda, ko mesar konjaču smé v rokodelstvo segati? Živela obertna svoboda!

Hvala Bogú! mi smo ostali zdravi in Boga prosimo, ko je živino od nas vzel, da bi nam saj podzemljice (krompir) zdrav ohranil. Mi smo pri svojih podzemljicah in sočivji bolj zadovoljni, kakor bi bili pri naj bolj tolstih mesenih polivkah in pečenkah, ki so priljubljene tokaj v Banjaluki. (Iz samostana oo. Trapistov.)

V Kranjski gori je umerl č. g. kaplan Juri Matek. Včera (29. t. m.) so ga zjutraj našli mertvega. Goreči gospod, dasiravno ga je božjast hudo zdelovala, je ostal do zadnjega stanovit v vinogradi Gospodovem, ter v njem svoje dni doveršil. Bog mu daj večni mir!

V Augsburgu je umerl slavni dr. Allioli, znani tolmač sv. pisma. Rojen je bil v Sulcachu l. 1813.

Duhorske spremembe.

V Goriški nadškofiji. Č. g. Jož. Kralj, kapl. v Kanalu, gre k sv. Ignaciju v Gorico: — č. g. Jož. Možetič, fajm. v Škerbini, zarad bolehnosti v pokoj, — č. g. A. Božič, kurat na Otelici, za administr. v Rihenberg, — v Otelico pa č. g. Fr. Stepančič, kapl. v Rihenbergu. —

Dobrotni darovi.

Za sv. Očeta. Od sv. Katarine pri Topolu 8 gld. pap., 1 gl. 70 kr. sr. po preč. g. fajm. J. K. — Po g. dr. J. St. 3 gld. 50 kr. v sr.: za srečno zadnjo uro. — G. P—r, „gostač“, 1 gl. — Neimenovani 1 gl. sr. s prošnjo: Sv. Oče, sprositi mi darove sv. Duha; ohranjenje zdravlja, in sv. blagoslov Božji pri časnih delih in opravilih. — Po g. Rozm. 50 kr.

Za Kalvarijo in cerkev sv. Jožefa. Neimenovan na Ipavskem za Kalv. 5 in za cerkev 5 gl. — Neimenovana po gosp. Križnarji za vsako 10 gld., skupaj 20 gld. — Gosp. Jož. Levičnik 1 gl. Neimenovana 5 gl.

Za varhe Bož. groba v Jeruzalemu. Iz starega Loga 4 gl. 40 kr.